

บทที่ 3

การทำละเมิดและความรับผิดเพื่อละเมิด

ละเมิดคืออะไร

ศาสตราจารย์ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโนช “ละเมิดคือการกระทำหรือละเว้นอันเป็นผิดต่อหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งมิได้เกิดจากสัญญาหรือจากความรับผิดชอบตามหลัก Equity โดยเฉพาะ และการกระทำหรือละเว้นนั้นล่วงละเมิดสิทธิของผู้ใดผู้หนึ่ง โดยปราศจากข้อยกเว้นเป็นเหตุให้ได้รับความเสียหายซึ่งกฎหมายยอมให้ฟ้องร้องกันได้ในทางแพ่ง”⁹

ศาสตราจารย์ ดร. จิต เศรษฐบุตร “ละเมิดเป็นกรณีที่มีการกระทำอันทำให้เกิดความเสียหายแก่เอกชน เป็นเหตุให้ผู้กระทำดูกองบังคับให้ใช้ค่าสินใหม่ทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้น ทั้งนี้นอกขอบเขตการกระทำที่เนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามหนี้ในสัญญา”¹⁰

ศาสตราจารย์ ดร.เสริม วินิจฉัยกุล “ละเมิดได้แก่การที่บุคคลหนึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอีกคนหนึ่ง โดยจงใจหรือประมาทเดินเล่อ โดยมิใช่ว่าเข้าทำผิดสัญญาแต่อย่างใด”¹¹

⁹ เสนีย์ ปราโนช, ม.ร.ว., กฎหมายอังกฤษว่าด้วยสัญญาและละเมิด, (พะนัง : โรงพิมพ์สุวรรณศิริ, 2479), หน้า 134-135.

¹⁰ จิต เศรษฐบุตร, “กฎหมายของประเทศไทยใช้ปัจจุบัน” วารสารนิติศาสตร์, (เล่ม 3 ตอน 2 กันยายน 2514) หน้า 119-120.

¹¹ เสริม วินิจฉัยกุล, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้, (พะนัง : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง, 2483) หน้า 458.

ศาสตราจารย์ ดร. วารี นาสกุล “ละเมิดได้แก่การกระทำหรือเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ละเมิดเป็นบ่อเกิดแห่งหนึ่งอย่างหนึ่ง คือก่อนมีการละเมิดยังไม่มีหนี้เกิดขึ้น เมื่อมีการละเมิดแล้ว จึงมีหนี้เกิดขึ้น ดังที่เรียกกันว่า เป็นหนี้ที่เกิดโดยผลของกฎหมายนิใช้โดยเด่นก่อหนี้”¹²

ท่านอาจารย์ศักดิ์ สนองชาติ “ละเมิดหมายถึงการกระทำผิดกฎหมายโดยจงใจหรือประมาท เลินเล่อ เป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอื่น หนึ่งอย่างใด ซึ่งผู้กระทำจะต้องรับผิดใช้ค่าสินใหม่ทดแทน”¹³

รองศาสตราจารย์ ชูศักดิ์ ศิรินิล “ละเมิด(torts) เป็นการกระทำให้ผู้อื่นเสียหาย ล่วงสิทธิของผู้อื่นโดยปราศจากอำนาจหรือเกินกว่าอำนาจที่ตนมีอยู่ ทำให้ผู้อื่นนั้นได้รับความเสียหายด้วยสิทธิ อย่างใดอย่างหนึ่งที่มีกฎหมายรับรองและคุ้มครองอยู่”¹⁴

ท่านอาจารย์จักรพงษ์ เล็กสกุลไทย “ละเมิด” ได้แก่การอันไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งบุคคลหนึ่งได้ก่อให้เกิดขึ้นเป็นที่เสียหายแก่บุคคลหนึ่งและเป็นมูลเหตุให้เกิดหนี้ผูกพันระหว่างกัน”¹⁵

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประสิทธิ์ จงวิชิต สรุปความหมายของคำว่า “ละเมิด” ว่า คือการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ โดยผิดกฎหมายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย¹⁶

¹² วารี นาสกุล, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด จัดการงานนอกสัง لامมิตรได้, หน้า 4.

¹³ ศักดิ์ สนองชาติ, คำอธิบายโดยย่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด, (กรุงเทพฯ : นิติบรรณ かる, 2527) หน้า 1.

¹⁴ ชูศักดิ์ ศิรินิล, ตำราประกอบการศึกษากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิดจัดการงานนอกสัง لامมิตรได้, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2526) หน้า 1.

¹⁵ จักรพงษ์ เล็กสกุลไทย, “ค่าเสียหายอันเป็นโทษในคดีละเมิด” วารสารนิติศาสตร์, (ฉบับที่ 4, 2528) หน้า 153.

¹⁶ ประสิทธิ์ จงวิชิต, “การพิสูจน์ในคดีละเมิดโดยประมาทเลินเล่อ,” (วิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527) หน้า 4.

จากคำนิยามต่าง ๆ ซึ่งนักกฎหมายให้ไว้ อาจสรุปได้ว่า “ละเมิด” คือ พันธะหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้บุคคลมีหนี้อันเป็นการก่อให้เกิดหนี้ทางกฎหมาย (Obligation legal) โดยมีความเสียหาย อันเกิดจากการกระทำโดยใจไวหรือประมาทเดินเลื่อนซึ่งเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420

ความรับผิดเพื่อละเมิด

ความรับผิดเพื่อละเมิดเป็นความรับผิดทางแพ่ง ซึ่งเกิดจากการล่วงสิทธิพิเศษหน้าที่ที่มีต่อนักคดี ทั่วไป โดยมีกฎหมายรองรับสิทธินั้น ความรับผิดเพื่อละเมิดนี้มีลักษณะคล้ายกับความผิดทางศีลธรรมอยู่มาก ในแง่ที่ว่าศีลธรรมเป็นหลักความประพฤติที่ชอบ ซึ่งบุคคลพึงต้องปฏิบัติตาม หากผู้ใดปฏิบัติตามหลักนั้นแล้ว ได้เชื่อว่าเป็นมนุษย์ที่ดี หากประพฤติผิดก็ได้เชื่อว่าเป็นคนชั่ว ถูกผู้อื่นลงโทษ ด้วยการตีเตียน และในบางกรณีอาจรู้สึกผิดด้วยตนเองด้วย ส่วนความรับผิดเพื่อละเมิดเป็นข้อกำหนดให้บุคคลจำต้องปฏิบัติตาม หากผู้ใดฝ่าฝืนก็มีความผิดอันจะต้องรับผิดในผลนั้น เป็นที่เห็นได้ว่าหลักศีลธรรมและหลักความรับผิดทางกฎหมายมีส่วนเกี่ยวพันกันอยู่ใกล้ชิด จนถึงกับมีคำกล่าวที่ว่า “กฎหมายอยู่ในแคนเดกของศีลธรรม” กล่าวอีกนัยหนึ่ง ศีลธรรมเป็นบ่อเกิดแห่งกฎหมาย และเป็นเข็มนำทางให้แก่กฎหมายนั้นเอง¹⁷

สุภาษิตกฎหมาย

AEGUUM ET BONUM EST LEX LEGUM

ความเที่ยงธรรมและความถูกต้อง เป็นหลักแห่งกฎหมายทั้งมวล

¹⁷ จิต เศรษฐบุตร, “กฎหมายของประเทศไทย,” หน้า 64-65.